

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 116 1995

Svenska Litteratursällskapet

Detta verk har digitaliserats. Bilderna av den tryckta texten har tolkats maskinellt (OCR-tolkats) för att skapa en sökbar text som ligger osynlig bakom bilden. Den maskinellt tolkade texten kan innehålla fel.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Lars Lönnroth, Stina Hansson

Lund: Per Rydén, Margareta Wirmark

Stockholm: Anders Cullhed, Ulf Boëthius, Ingemar Algulin

Umeå: Anders Pettersson

Uppsala: Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Redaktör: Docent Ulf Wittrock

Distribution: Svenska Litteratursällskapet,
Litteraturvetenskapliga institutionen, Slottet ing. A0, 752 37 UPPSALA

Utgiven med stöd av

Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet

Bidrag till *Samlaren* skall lämnas dels på diskett (företädesvis i ordbehandlingsprogrammen Word för Windows, Word för DOS eller Word Perfect), dels i form av utskrift på papper.

Bidrag insänds till: Svenska Litteratursällskapet, Litt.vet. inst., Slottet, ing. A0, 752 37 UPPSALA.

Bidrag lämnade senare än 30 juni 1996 kan ej publiceras i *Samlaren* 117 1996.

ISBN 91-87666-10-3

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by
Gotab, Stockholm 1996

Røstvig rör sig i kapitlet om Milton liksom i övriga kapitel med en rad symboliska tal och det är ibland rätt intrikata mönster hon finner. Tyvärr kan jag här inte gå in på detaljer. En huvudfråga kvarstår: om det som Røstvig menar, är talsymboliken som gjort att Milton ursprungligen komponerade sitt epos i tio böcker, varför övergav han då denna komposition? I andra editionen är ju, som Røstvig själv medger, alla de paralleller och antiteser hon funnit, borta.

Det är en fascinerande bok Maren-Sofie Røstvig gett oss, rik på vetande och spännande hypoteser. Men den väcker också frågor. Det är i många fall svårt att bevisa, att diktarna har byggt på talsymbolik, i varje fall i den utsträckning som Røstvig vill göra gällande. Vi hör nästan aldrig ord av dem själva om att de använt sådan teknik och poetikerna lämnar oss också i sticket. Man frågar sig också vilken betydelsen en eventuell talsymbolik kan ha haft för *sättet att läsa* poesien – det är ju först i våra dagar man hittat den. Och om det finns talsymbolik, ger dikten oss då mer och något annat än om vi inte hade upptäckt den. Själva forskningsinriktningen är också riskabel: hittar man *lite* talsymbolik brukar man hitta *mycket*, och börjar man räkna kan man lätt, kanske med vissa manipulationer, hitta mer. Maren-Sofie Røstvig har dock för det mesta behållit huvudet kallt.

Bernt Olsson

Samuel Columbus: *Samlade dikter I-II*. Utgivna av Bernt Olsson & Barbro Nilsson. Vitterhetssamfundet. Sthlm 1994–95.

Svenska Vitterhetssamfundet inledde 1989 en ny serie vetenskapliga editioner av klassisk svensk litteratur med en utgåva av Johan Gabriel Wervings *Samlade dikter*. Den är anmäld i *Samlaren* 1990 (s. 115). För utgåvan svarade Bernt Olsson och Barbro Nilsson och det är likaså dessa båda som nu ger ut Samuel Columbus' *Samlade dikter* i två volymer. Den förra delen rymmer fem diktsamlingar; *Odae Sveticae* som Columbus gav ut 1674 och som är den första svenska diktsamlingen i modern mening, åtföljs av *Den Bibliske Werlden*, av två i Leipzig 1676 tryckta samlingar samt av Någre fabler af Ovidii metamorphoses. Det sistnämnda verket med dess prosaparafraser utgavs 1708 av en tidigare lärjunge till Columbus.

Del II innehåller tillfällesdikter, ofullbordade dikter och brev. En text som ställt utgivarna inför stora problem är eposet *Den Swenske Konungs-Son*, en hyllning av Karl XI. Det föreligger i flera versioner; editionen nu bygger också på en nypåträffad avskrift.

Bernt Olsson deklarerar att det inte finns anledning att på nytt ge ut de skrifter av Columbus som redan är tillfredsställande etablerade. "Columbus' diktning har getts ut av Hanselli, som vanligt otillfredsställande", konstaterar han. De båda viktiga prosaskrifterna *Mål-Roo* eller *Roo-Mål* och *En swensk ordeskötsel* har getts ut av resp. Bengt Hesselman (1935) och Sylvia Bostrom (1963). Vidare har Columbus' och Stiernhielms balett *Spel om Herculis wägawal ederats* av Agne Beijer och Elias Wessén (1955).

Ulf Wittrock

Arne Helldén: *Diderot. En biografi*. Atlantis 1994.

Orientalisten J.J. Björnsthål träffade Diderot i Haag 1773 och tecknade ner ett porträtt av denne. »Han har otroligt stora insikter», heter det i karakteristiken, »en obeskrivlig livlighet, är artig och vänlig, gör ständigt nya och ovanliga reflexioner om allt.» I sin biografi över Diderot återger Arne Helldén Björnsthåls intryck från dansken Leif Nedergaard-Hansens Diderot. Filosofens liv og virke. Halldéns egen bok blir så den andra större biografi som har ägnats Diderot i Norden. »Min avsikt har varit att introducera Diderot för en bredare publik», förklarar han i förordet, »och kanske även ge de lärde något att tänka på.»

Arne Helldén attackerar Schücks bild av Diderot som via Allmän litteraturhistoria förmedlades till studenterna vid våra universitet ända in på 1950-talet. Det tycks mig vara ett onödigt skarpskytte; Schücks Diderotbild saknar all aktualitet. Men Helldén vill framhålla hur litet som hänt, att »ingenting, eller så gott som ingenting, av modern Diderotforskning har nått in över våra gränser». J. Viktor Johansson gjorde för den delen en viktig insats med sina *Études sur Denis Diderot* (Göteborg och Paris 1927). Det var Diderotarkivet från det gamla S:t Petersburg som han hemsökt. En annan doktorsavhandling som Helldén bort göra en reverens för men som han däremot inte omnämner är rektorn för Konstakademien i Köpenhamn Else Marie Bukdahls stora verk om Diderots konstkritik, ett ämne som Ellen Key för övrigt var inne på i en Ord och Bild-uppsats 1898.

Av notapparaten i Arne Helldéns biografi framgår hur väl bevandrad denne är i den internationella facklitteraturen om Diderot; det rör sig också om ett arbete som sysselsatt honom mycket länge, som Helldén konstaterar i förordet. Intressant är en längre, avslutande bibliografisk not som likaså bestyrker Helldéns inledande deklaration: »Under de senaste decennierna har en rik och omfattande litteratur om Diderot växt fram, som reviderat bilden av Diderot och inte så lite revolutionerat vår uppfattning om hans filosofiska och litterära betydelse.»

Arne Helldéns biografi är värdefull som vår första, större introduktion till en av upplysningens förgrundsgestalter. Lite elakt men träffande betecknar idéhistorikern Svante Nordin Helldén som »en övertygelsetrogen förnuftsopimist av låt oss säga Anton Nyströms observans» (Sv.D. 21/112 1994). Men Nordin medger att Helldén med all rätt prioriterat det svärfångade hos sitt forskningsföremål. »Det är med Diderot som med Platon», skriver han. »Man vet inte riktigt var man har honom.»

Nu senast har Hans Magnus Enzensberger låtit Denis Diderot intervjuvässigt komma till tals i *Diderots Schaltten* (Suhrkamp). Helldén har gjort ett frejdigt och ambitiöst försök att låta nutida, mindre kontinentala läsare slå sig i slang med Diderot som en gång Björnsthål. Det är tacknämligt härvidlag att *Brev till Sophie Valland*, väninnan, sedan några år finns på svenska (övers. Olof Nordberg).

Ulf Wittrock